

Előszó

Könyvem személyes élmények, tapasztalatok alapján készült, s azon túl, hogy reményeim szerint kellemes olvasmányélményt jelent annak, aki belepillant vagy végigfut rajta, szeretné átadni azt az érzést, azt a hangulatot, amit írója és barátai prágai utazásaik során tapasztaltak és tapasztalnak mind a mai napig. Ez a könyv nem az útikönyvek precizitásával veszi sorra Prága legfontosabb műintézményeit, és nem is mindig követi a városépítészet logikáját. Inkább szeretné bemutatni azt a közeget, amelyet a prágai – vagy általában a cseh – kocsmák, a hospoda megtestesít, s akár még a cseh ember lelkéből is megérthetünk egy keveset a végére.

A tradicionális cseh kocsmák ugyanis egy jelenség. Olyan közéleti intézmény, mely nálunk, nemigen létezik. A cseh kocsmákba az emberek nem inni járnak, hanem élni. Beszélgetni, társadalmi és magánéleti kapcsolatokat ápolni, gondolkodni, vagy csendben mészálni, de mindenképpen a közösség részévé válni. Isznak is közben, ez igaz, de ez az ivás nem ugyanaz, mint nálunk a vasúti

restiben. A tízfokos sör a cseh ember számára a kisedkort követően alapvető ételmisszerré válik. Csúnyán le-
részegegni nem igazán lehet tőle – illetve igen, de addigra a hospoda általában bezár. A tízfokos sör felszabadítja a gondolatokat, serkenti a kreativitást, az emberek közti kommunikációs gátakat pedig lebontja. A tízfokostól nem-
igen lesz senki masszív alkoholista, orvosok távollétében akár még a „májbarát” jelzõt is ráaggathatjuk. Teljesít ugyanakkor egy fontos küldetést: nem engedi elidege-
nedni az embereket. A cseh kocsmában jó a hangulat és nincsenek társadalmi különbségek. Mivel szokás az asztalokhoz odatelepedni akkor is, ha ott már ülnek, könnyen egymás mellé kerül a minisztériumi fõosztály-
vezetõ és a kéményseprõ, az alanyi költõ és a rakodó-
munkás (a kettõ egy személyben is megtestesülhet), a polgármester és a postás. Sörözés közben eltűnnek a rangok és a vagyoni különbségek – húsz-huszonöt koronát a felsoroltak bármelyike ki tud fizetni – érdek-
telenné válnak az esetleges kiváltságok, mindenki egyen-
lõ. És az emberek beszélgetnek. Ily módon olyan össz-
társadalmi kommunikáció és információáramlás valósul meg, mely az embereket közelebb hozza egymáshoz. A közösség ügyei iránti közöny kizárt, pedig ha nincs forradalmi helyzet – ami Bohémiában ritkaság – a ránk jellemzõ lánglelkû és megalkuvást nem ismerõ politizálás szinte ismeretlen.

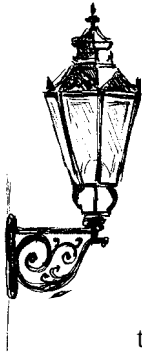
Ha figyelmesen és kitartóan megpróbáljuk megismer-
ni ezt a közeget, még nyelvtudás híján is ráérezhetünk a hospoda szó jelentésére. Ha a kedves olvasó átfutja e kötetet, talán gazdagabb lesz egy impresszióval minderrõl, s amikor személyesen is ellátogat a Moldva partjára, egy žižkovi vagy smíchovi kiskocsmába, tudni fogja, hogy miért is érzi olyan jól magát, mi okozza azt a harmóniát,

nyugalmat, ami körülveszi és áthatja. A könyv egyes fejezetei, illetve fejezeteken belüli egységei igyekeznek olyan sorrendben tárgyalni a helyszíneket, hogy azok egy-egy túra során részben vagy egészben végiglátogathatók legyenek, földrajzilag és logikailag valamennyire kövessék egymást. De a szerző nem akar itinert adni az olvasó kezébe, és főleg nem akarja megkötni azt: a prágai kocsmázásban a csapongás, az eltévedés, a véletlenszerűség a legszebb, amikor fogalmunk sincs, hogy honnan hova tartunk, hol meddig maradunk, mikor mit eszünk, és végül: hogy találunk vissza a szállásra.

A bemutatott kocsmák felkeresése hat-nyolc évig tartott. A szerző közel két évtizedes prágai tapasztalatait nem helyben lakva, hanem utazóként szerezte, egyedül vagy baráti körben, összesen nyolcvan-kilencven alkalommal felkeresve a Városok Anyját, alkalmanként két-három napra, olykor kicsit hosszabb időre. Ezalatt természetesen sokat változott a vizsgált közeg. Kocsmák szűnnek meg, épülnek át, váltanak profilt és célközönséget, sörmárkák nyernek vagy veszítenek teret a piacon, és természetesen az árak sem állandók. Az a sör, ami 2000-ben még tizennégy korona volt Libeňben, Prága egyik külső kerületében, a szerkesztés lezárásakor húsz korona körül is lehet, vagy még több. Árakkal éppen ezért nem nagyon fog találkozni az olvasó, árszintekkel már inkább.

Másik jellemzője e kötetnek a szubjektivitás. Egy-egy kocsmát mindenkinek mást jelent, mindenki más milyennek látja, mást érez benne. Napszaktól, vendégkörtől és ezernyi tényezőtől függően

értékelhetünk egy kocsmát homlokegyenest különbözően is. A szerzőnek és baráti körének ráadásul van egy sajátos preferenciája kocsmá téren: nem szeretik a turistáknak szóló, drága, lehúzás műhelyeket. Odavannak viszont a csendben morajló, olykor füstös-piszkos külvárosi helyekért és azok közönségéért. Természetesen eme vonzalmat nem köteles magáévá tenni senki, az ízlések a kocsmák tekintetében is lehetnek egészen különbözők! A kötet tehát súlyosan elfogult bizonyos értékek mentén vagy éppen ellen. Ennek ellenére jelenthet egyfajta orientációs információbázist mindazoknak, akik a kocsmográfia művelőinek sorába lépnek.

Na de mi is az a kocsmográfia? Eme új keletű „tudomány” az etnográfia segédtudománya: arra vállalkozik, hogy népeket, embereket kocsmakultúrájuk mentén igyekezzen megismerni és bemutatni. A kocsmográfus kitartó terepmunkával felkutatja és megismeri a tudományos szempontból releváns helyszíneket, tapasztalatait összegzi, s ha kedve tartja, publikálja. A bohém kocsmográfia eme tudományos munka csehországi művelőinek, például e sorok szerzőjének speciális szakterületét jelöli...

Ez a könyv - helyesebben kocsmográfiai tanulmány - természetesen nem jöhetett volna létre, ha a szerzőt nem kísérik el lelkes és kitartó tudományos segédmunkatársak, akik pénzt, időt és fáradságot nem kímélve osztottak a kutatómunka nehézségeiben. Álljon itt az ő nevük ábécésorrendben: Adler Éva, Asztalos Tamás, Bakos István, Beke Olivér (+2005), Csurgai Horváth József, Dancs Norbert, Egyed Tihamér, Égi Tamás, Farkas Sütő Ákos, Gerber Tamás, Golubeff Róbert, Gyulai Edit (+2007), Horváth

László, Károlyi Zsuzsa, Ladócsy László, Látrányi Viktória,
Lehrner Lóránt, Lehrner Zsolt, Lovas Katalin, Lukácsy
József, Major Lívia, Odler Zsolt, Orosz István, Östör
Annamária, Spindler Csilla, Szabó Kata és még jó páran.
A szerző ezúton is megköszöni segítségüket, közreműkö-
désüket, és ha elég sok példányt sikerül ebből a könyvből
eladni, meghívja őket – ha a sors hányattatásai ellenére
szóba állnak még vele – egy korsó zámolyi Pedróra
a székesfehérvári Kisvadászba...

Hagymásy András
kocsmográfus